

Artykuł 20

"Granice wewnętrzne mogą być przekraczane w każdym miejscu bez dokonywania odprawy granicznej osób niezależnie od ich obywatelstwa" - tak brzmi artykuł 20 tak zwanego kodeksu granicznego Schengen. Uczestnikami układu z Schengen jesteśmy od 1 maja 2004 r., ale dopiero teraz zacznie u nas obowiązywać ten artykuł.

Cło

Gdy przekraczamy granicę, kontrolują nas zwykle dwie służby. Straż graniczna sprawdza, czy mamy w ogóle prawo wjechać na teren danego państwa (lub go opuścić). Służba celna ma sprawdzić, czy nie przywozimy na przykład zbyt dużych ilości alkoholu. Na polskich przejściach granicznych zmiana, która nastąpi 21 grudnia, będzie dotyczyła przede wszystkim kontroli straży granicznej.

Co do kontroli celnej, to już od chwili naszego wejścia do UE na polskich granicach z Niemcami, Czechami, ze Słowacją i z Litwą kontrola celna prowadzona jest tylko wrywkowo.

Jednak możemy się jej nadal spodziewać np. tam, gdzie po dwóch stronach granicy obowiązują różne przepisy i np. obrót pewnym towarem jest legalny po jednej stronie, a po drugiej nie wolno go nawet posiadać

Ponadto granice Schengenlandii nie są tożsame z granicami Unii Europejskiej, więc kontrola celna na granicy szwedzko-norweskiej przebiega po starym. Dla Polaka lecącego np. do Islandii zaskakujące może być to, że nie będzie musiał pokazywać paszportu, ale musi pokazać bagaże.

Drogi przemytników

Traktat z Schengen zaowocował pojawieniem się nowego rodzaju turystyki - legalne podróżowanie przemytniczymi szlakami. Nie musimy już przekraczać granicy przez zaznaczone na mapach przejścia, możemy szukać dróg dzikich, zapomnianych, którymi jeszcze kilka lat temu wędrowali tylko przestępcy i tropiący ich policjanci. W Alpach i Pirenejach biura podróży organizują całe wyprawy "szlakami przemytników" (np. na stronie www.landtreks.com znajdziemy pakiet "Pyrenean Explorer" oferujący tygodniową wycieczkę samochodową szlakami, które jeszcze nie tak dawno temu były nielegalne!). Podobne oferty

wkrótce zapewne pojawią się także w Polsce - malownicze pogranicze polsko-litewskie, polsko-czeskie czy polsko-słowackie aż się o to prosi.

Granica wewnętrzna

Tak nazywane są w traktacie z Schengen granice pomiędzy krajami członkami (co nie oznacza członków UE - patrz Unia Europejska). Nikt nas nie poprosi o okazanie dokumentów na samej granicy, ale wyjeżdżając, musimy mieć przy sobie paszport lub dowód (PRAWO JAZDY NIE WYSTARCZA!). W krajach starej Unii regularnie prowadzone są wrywkowe kontrole, np. samochodów z zagranicznymi numerami rejestracyjnymi na przygranicznych drogach.

Granice wewnętrzne nie przestają istnieć - zmieniają się tylko zasady ich przekraczania.

Za brak odpowiednich dokumentów grożą wysokie grzywny i przymusowe wydalenie. Nie rujnujmy sobie wypoczynku, wyjeżdżając np. na ferie bez dziecięcych paszportów.

Co więcej, kontrole można przywrócić, jeśli pojawi się zagrożenie "porządku publicznego lub bezpieczeństwa wewnętrznego". Nie należy się więc dziwić, że opustoszałe budynki straży granicznej na przejściach pozostaną na swoim miejscu. W starej Unii też ich nie wyburzyli, bo czasem się przydają - np. w 2004 r. kontrole graniczne przywrócono w Portugalii na czas mistrzostw Europy w piłce nożnej. Najprawdopodobniej tak będzie i u nas podczas Euro 2012.

Granica zewnętrzna

To granice oddzielające Schengenlandię od reszty świata. W przypadku Polski to granice z Ukrainą, Białorusią i Rosją (obwodem kaliningradzkim). Traktat sprawia, że kontrola na nich musi być bardziej rygorystyczna. Jednak, co miało być zastrzone, to już zastrzyli trzy lata temu, inaczej w ogóle nie mielibyśmy teraz znoszenia kontroli na granicach wewnętrznych. Problemem może być wyższa cena wiz - Polska będzie teraz proponować turystom tzw. wizy Schengen uprawniające do swobodnej podróży po całej Europie, które niestety będą droższe. Np. dla obywateli Białorusi oznacza to wzrost ceny z 5 euro do 60 euro.

Z Ukrainą sprawa jest bardziej skomplikowana - Ukraina i Unia podpisały rok temu umowę o ułatwieniach w wydawaniu wiz, której jednak jeszcze nie ratyfikowano. Ostatecznych cen nie podał też jeszcze polski MSZ. Wiadomo więc na razie tyle, że żadnych ułatwień w najbliższym czasie nie będzie dla obywateli Białorusi, obywatele Rosji i Ukrainy mogą się spodziewać pewnych ułatwień, ale nowy minister spraw zagranicznych jeszcze nie zdążył podjąć decyzji.

Lotniska

Trzeba pamiętać, że kontrola graniczna zniknie na przejściach drogowych i morskich, ale na lotniskach mamy na to dłuższy termin - do 29 marca przyszłego roku. Trwająca od niepamiętnych czasów rozbudowa lotniska Okęcie musi się zakończyć w tym terminie - stary terminal nie nadaje się do "pełnego Schengen". Jeśli do końca marca terminal nie zostanie oddany do użytku, będziemy mieli skandal międzynarodowy, bo Polska nie spełni postanowień traktatu.

Szlabany na drogach

Artykuł 22 kodeksu Schengen zobowiązuje państwa członkowskie do usunięcia "wszelkich przeszkód dla płynności ruchu przez drogowe przejścia graniczne". Wszędzie tam, gdzie jakąś drogę przeciął szlaban graniczny lub pas zaoranej ziemi - trzeba będzie odtworzyć pierwotny stan. Na pograniczu polsko-litewskim oznacza to np. odbudowanie dróg nieodnawianych od czasów II Rzeczypospolitej.

Unia Europejska

Pamiętajmy, że nie całe terytorium UE należy do Schengenlandii - wyjątkiem są Irlandia i Wielka Brytania. A też częścią Schengenlandii są państwa spoza Unii, jak Norwegia i Islandia.

I. Układ Schengen z 1985 roku..

-14 czerwca 1985 r. podpisano porozumienie o stopniowym znoszeniu kontroli na wspólnych granicach (tzw. Układ z Schengen między krajami Unii Gospodarczej, Francji i RFN)

- Umowa otwarta dla pozostałych krajów Wspólnoty Europejskiej
- Celem układu z Schengen było całkowite zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych Wspólnoty i wzmocnienie kontroli na granicach zewnętrznych.
- wzmocnienie kontroli dzięki współdziałaniu służb policyjnych, migracyjnych i administracji celnej (przeciw zwalczaniu przestępczości zorganizowanej
- 26 czerwca 1995 ratyfikowanie układu przez państwa - strony (10 lat - trwały przygotowania techniczne)

II Konwencja Wykonawcza do Układu z Schengen z 1990

- 19 czerwca 1990 podpisanie Konwencji Wykonawczą do Układu z Schengen znoszącą kontrole na wspólnych granicach wewnętrznych
- Konwencja stanowi uszczegółowienie podstawowego porozumienia
- celem Konwencji było zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terytorium Schengen i urzeczywistnienie swobody przepływu osób
- 26 marca 1995 konwencja weszła w życie w stosunku do Belgii, Niemiec, Francji, Luksemburga, Holandii, Hiszpanii i Portugalii, kolejno Austrii, Grecji, Danii, Finlandii i Szwecji i stowarzyszonej z Schengen Irlandii i Norwegii.

Środki kompensacyjne przewidziane w Konwencji Wykonawczej z 1990

- jednolity reżim przekraczania granic zewnętrznych
- ujednoczenie polityki wobec cudzoziemców w zakresie wiz
- ujednoczenie procedur związanych
- zasady i środki współpracy policyjnej
- współpraca sądowicza w sprawach karnych i ekstradycyjnych
- współpraca w zwalczaniu handlu narkotykami i środkami odurzającymi
- wspólne zasady dotyczące posiadania, transportu i obrotu bronią palną, amunicją

Na mocy Traktatu Amsterdamskiego, który wszedł w życie 1 maja 1999 Schengen zostało włączone do Praw Unii Europejskiej.

III. Polska w obszarze z Schengen.

Polska przystępując do UE stała się uczestnikiem unijnego obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Polska zobowiązała się stosować przepisy dorobku Schengen. Zniesienie

kontroli na granicach wewnętrznych w nowych Państwach Członkowskich możliwe było wyłącznie na mocy decyzji Rady UE podjętej w tym celu, po sprawdzeniu, zgodnie z stosownymi procedurami oceny Schengen, iż w danym nowym Państwie Członkowskim wdrożono odpowiednie regulacje prawne. Przed podjęciem odpowiedniej decyzji Rada musiała wypełnić procedurę konsultacji (tzw. uzyskać opinie Parlamentu Europejskiego).

Ewaluacja składa się z dwóch etapów:

-udzielania, w formie pisemnej, odpowiedzi na kwestionariusz ewaluacyjny, zawierający zestaw pytań ze wszystkich obszarów współpracy z Schengen. (ok. 150 -200 dotyczących regulacji prawnych, danych statystycznych, informacji o procedurach, programach szkoleniowych itp.)

- 5 lipca 2005- Sekretariat Generalny Rady UE przekazał Polsce kwestionariusz ewaluacyjny (Polska odpowiedziała 30 listopada 2005)

-wizyt kontrolnych ekspertów

22 Kwietnia 2005 r. Grupa Robocza Rady ds. Ewaluacji Schengen (SCH-EVAL) jednomyślnie zaakceptowała harmonogram ewaluacji 9 nowych Państw Członkowskich.

Ostateczną decyzją dotyczącą przystąpienia Polski do strefy Schengen podjęła Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych UE na posiedzeniu w dniu 6 grudnia 2007 w Brukseli. Podjęcie ww. decyzji poprzedziło uzyskanie, w dniu 15 listopada 2007 pozytywnej Parlamentu Europejskiego.

IV. Dodatkowe aspekty wejścia Polski do Strefy Schengen

Polska zobowiązała się złożyć deklaracje odnośnie procedur stosowania pościgu transgranicznego z państwami sąsiadującymi. W związku z powyższym Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji przygotował dokument zawierający zasady, na jakich warunkach ma się odbywać pościg transgraniczny na terytorium Polski i przedłożył go Radzie Ministrów. W dn. 13 grudnia 2007 dokument został rozpatrywany przez Komitet Stały Rady Ministrów. Zgodnie z procedurą, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów, powyższa informacja zostanie przekazana przez Stałe Przedstawicielstwo RP przy UE do Sekretariatu Generalnego Rady UE.